

1.2 Biowetenschappen en Maatschappij

Cahiers van Biowetenschappen en Maatschappij begeleiden veel van de Medisch Wetenschappelijke Dagen van de FEDERA. Een logische samenwerking, want beide organisaties staan voor een goede overdracht van resultaten uit biomedisch onderzoek. Bijzonder is dat deze band niet alleen op een gemeenschappelijk doel berust, maar ook teruggaat op de verdiensten van één man. Dick van Bekkum was niet alleen een van de oprichters van de FEDERA, maar ook vanaf het begin betrokken bij de Stichting Biowetenschappen en Maatschappij die in 1972 haar eerste cahier uitgaf. Aan hem de vraag wat de aanleiding was voor de eerste cahiers.

‘Terwijl nu elke medium wel over biowetenschappen bericht, was in de jaren zestig de aandacht in de pers nog minimaal. Daardoor was het grote publiek onvoldoende geïnformeerd om zinnig deel te nemen aan politieke discussies over toepassingen als DNA-identificatie, in-vitro-fertilisatie en orgaandonatie. Prinses Beatrix en prins Claus namen het voortouw om daar verbetering in te brengen met als resultaat de Stichting Biowetenschappen en Maatschappij. Bij de voortschrijdende popularisatie blijven twee unieke punten van Biowetenschappen en Maatschappij overeind. Ten eerste proberen ze betrouwbare informatie te geven die ook verifieerbaar is. De informatie komt uit de “horse’s mouth”, van de vooraanstaande onderzoeker zelf, die schrijft zelf of geeft de informatie aan een goede journalist, maar de verantwoordelijke blijft de wetenschapper. Ten tweede wordt bij ieder thema ook veel aandacht besteed aan de maatschappelijke implicaties van de vooruitgang. Dat zie je nauwelijks nog in de kranten. Er zijn iedere keer nieuwe berichten, dan is zout niet goed voor de bloeddruk, dan weer wel, cholesterol moet worden verlaagd, en dan toch weer niet. Wat moet de lezer eigenlijk met die hapnapberichten?’

Hoe langzaam gaat de wetenschap? ‘De meeste cahiers gaan tien jaar mee, dan pas heeft de wetenschap ze ingehaald. Er staat altijd een stuk basale wetenschap in, zoals wat is diabetes. We hebben enkele titels met overdrukken, bijvoorbeeld kanker. En een enkele keer gaat het snel, zoals met AIDS, waarover we voor en na de ontdekking van het virus een cahier uitgaven. Verder blijven de wetenschappelijke inzichten vaak lang stabiel in tegenstelling tot de maatschappelijke implicaties die soms snel veranderen. Dat was bijvoorbeeld met “Hoe bevalt de bevalling” het geval. Op het moment van schrijven was de thuisbevalling norm, terwijl de deskundigen al twijfels hadden, onder andere over de snelheid waarmee een vrouw alsnog naar het ziekenhuis kan komen. Mensen zijn hun eisen hoger gaan leggen, maar daarvoor hoef je niet een nieuw cahier te schrijven.’

Biowetenschappen en Maatschappij

Het initiatief tot de oprichting van de stichting BMW werd in 1969 genomen door prinses Beatrix en prins Claus. De stichting begeeft zich ook op het gebied van milieu; het eerste cahier was bijvoorbeeld ‘Zeven commentaren op het rapport van de Club van Rome’, en een recentere ‘Variatie in vee’. Vier keer per jaar wordt een cahier uitgegeven.
<http://www.biomaatschappij.nl>

Hebt u zelf een favoriet cahier dat uw eigen levenswijze veranderde? ‘Ze waren allemaal interessant, en in allemaal stond wel een eye-opener. Tot 2006 zat ik als bestuurslid meerdere keren in de redactie. Dat was inspirerend, want je leerde wat de toppers van een onderwerp wisten. Het was ook een voortdurende oefening in communiceren. Als ik in de redactie zat, moest ik de teksten echt goed begrijpen, want als wij het niet begrijpen, dan begrijpt het publiek het helemaal niet. Vaak moesten manuscripten terug naar de auteur met verzoek om opheldering. Daarna haalde de eindredacteur er toch nog moeilijke begrippen uit.’

Anja Edwards van Muijen interviewt Dick van Bekkum

1.3 Een lange relatie met de FEDERA in drie snapshots

Uit de wetenschappelijke loopbaan van prof.dr. Eduard Klasen

Snapshot rond 1975: *Onderzoeker, lid van de Nederlandse Anthropogenetische Vereniging (NAV)*

‘Als onderzoeker bezocht ik de FEDERA-dagen, in die tijd een rondreizend circus met posters en voordrachten. Het was een platform om je Nederlandse collega’s te ontmoeten en een eerste vingeroefening om jezelf te presenteren.’

Snapshot rond 1990: *Directeur NWO Medische Wetenschappen*

‘We probeerden NWO en FEDERA dichter bij elkaar te brengen. Uiteindelijk was het vehikel *Mediator*, dat de FEDERA enigszins medegefinancierd heeft. Ik stond tot mijn enkels in de modder in de polder bij Lelystad om een adverteerder binnen te halen. Dat was een breekpunt. Zo wilde ik het blad niet grootmaken. Daarna speelde de fusie tussen MW NWO en ZorgOnderzoek Nederland. De FEDERA had wel wat moeite met ZON, wat voor hun gevoel een wat softe business was. Maar na de fusie ebde dat gevoel weg.’

Snapshot rond 2005: *Lid Raad van Bestuur LUMC en voorzitter van de Bestuurscommissie Onderzoek en Onderwijs van de NFU, lid van de opvolger van de NAV, de Nederlandse Vereniging voor Humane Genetica*

‘Veel overleg heb ik gehad met de vorige FEDERA-voorzitter, Oosterhuis, over de relatie met de NFU en de UMC’s. Dat scherpte zich daarna met Jan Willem Coebergh toe op de discussie rondom de Code Goed Gedrag. Ik zie en zag voor de FEDERA een heel belangrijke netwerkfunctie voor het veld, waarbij ik het inhoudelijk niet altijd met ze eens hoeft te zijn. Als bestuurder kijk je nu eenmaal anders. Het goede was dat ze heel erg actief waren op een aantal terreinen en ons alert hielden, het lastige was dat ze soms financieel van ons afhankelijk waren. Als voorzitter zag ik de mensen, stond dichtbij ze, en dan ontstaat sneller de bereidheid om te steunen. Dan kom je in een bestuursvergadering, en is er meer afstand, maar we zijn altijd goed het bos uitgekomen volgens mij. In ieder geval zijn we als NFU de FEDERA MWD-dagen financieel gaan steunen.’

Interview – Anja Edwards van Muijen